

*Н. Ю. Лук'яненко,
студентка V курсу 7 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ ЯК НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Реформування кримінально-виконавчої системи – це тривалий складний процес, що має відбуватися з урахуванням попередніх хибних підходів як до функціонування системи в цілому, так і, зокрема, державної політики у пенітенціарній сфері. Одним із найважливіших завдань, поставлених державою перед пенітенціарними установами, є ресоціалізація засуджених. Особи, які відбули покарання, не завжди можуть адаптуватися до нормального життя, через що багато з них повертаються до злочинної діяльності, а отже, знову потрапляють в місця позбавлення або обмеження волі.

Дослідженням проблеми ресоціалізації засуджених займалися такі вітчизняні вчені, як О. Неживець, В. Россіхін, Д. Ягунов, Н. Грес, Є. Грищенко, О. Пташинський, Г. Радов, К. Марисюк, М. Романов, В. Сасенко, О. Караман, О. Мельниченко, О. Ткачова, О. Гулак, А. Гусак. Проте, незважаючи на значну кількість наукових публікацій і розробок, питання ресоціалізації засуджених залишається відкритим і актуальним.

Термін «ресоціалізація» є порівняно новим. У Кримінально-виконавчому кодексі України (далі – КВК України) «ресоціалізацію» визначено як «свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві» [1]. Як бачимо, у цій дефініції робиться акцент на поверненні особи до повноцінного нормального життя. На нашу думку, Д. Ягунов справедливо зазначає: «саме термін «ресоціалізація» найбільш повно відображає процеси, які відбуваються із засудженим у в'язниці і після звільнення з неї. Використання цього терміна дає можливість аналізувати проблему повернення засуджених до суспільства найбільш детально та робити певні практичні кроки у сфері побудови відповідних управлінських механізмів» [2, с. 11].

Щоб удосконалити процес ресоціалізації засуджених як на законодавчому рівні, так і в практичній сфері, необхідно докладно дослідити «особливості зміни соціалізації в'язнів на різних етапах пенітенціарного циклу» [3, с. 69]. Пенітенціарний цикл – це сукупність взаємопов'язаних періодів (етапів) відбування покарання, на кожному з яких засуджений змушений пристосовуватися до нових умов життя. Зазвичай виокремлюється п'ять періодів (етапів) пенітенціарного циклу.

Першим періодом (етапом) є допенітенціарний. Цей період є стресовим для засуджених, адже вони мають психологічно налаштуватися на зміну способу життя та оточуючого середовища.

Другий починається з моменту потрапляння засуджених до установ відбування покарання. Якщо казати про реалії сьогодення, то виправлення здійснюється не працівниками відповідних установ, а самими в'язнями. Діє «закон сильнішого», а саме слабші психічно або фізично підкорюються так званим «тюремним авторитетам». Тобто можна зробити висновок, що на цьому етапі відбувається десоціалізація ув'язнених.

Цілком логічно, що результатом третього періоду (етапу) є укорінення деструктивних змін, тобто їх закріплення. Причин цього багато: невідповідність санітарно-гігієнічних умов установ відбування покарання, травматизм, низький рівень медичного обслуговування, недостатня укомплектованість психологами установ відбування покарань і значна плінність кадрів, незабезпечення належної реалізації права на освіту тощо. Також треба зазначити, що і самі в'язні, у яких попереду ще значний строк, не прагнуть до негайного виправлення і ресоціалізації. Вищезазначена ситуація є загальною тенденцією, але через працевлаштування засуджених на підприємствах установ, отримання освіти в загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладах, організацію гуртків, клубів тощо робляться кроки до ресоціалізації.

Четвертий період (етап) відбування покарання – підготовка до звільнення. Така підготовка відбувається відповідно до Положення «Про програму диференційованого виховного впливу на засуджених «Підготовка до звільнення», затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 16.05.2016 р. №1418/5. Метою даної програми є соціальна адаптація засуджених.

Основними заходами, що сприяють ресоціалізації засуджених є: сприяння засудженим в отриманні чи поновленні особистих документів; організація взаємодії установ із суб'єктами соціального патронажу під час підготовки до звільнення; надання психологічної допомоги засудженим; допомога засудженим у налагодженні позитивних соціально корисних стосунків; розвиток у засуджених знань, умінь та навичок для проживання у

суспільстві, зокрема навичок самообслуговування, гігієни, догляду та підтримки стану власного здоров'я, трудових та професійних навичок і умінь, знання власних прав і обов'язків та вміння їх застосовувати; надання юридичної допомоги засудженим; інформування засуджених про тенденції та зміни в соціально-політичному, економічному та правовому житті держави та суспільства.

П'ятий період (етап), на нашу думку, є найвідповідальнішим у процесі ресоціалізації осіб, які звільнились із місць позбавлення волі. Як зазначає О. М. Неживець, даний період передбачає реалізацію «системи заходів соціального, трудового, адміністративного контролю та нагляду за звільненими, надання їм допомоги в отриманні місця проживання і працевлаштування, налагодженні соціальних та сімейних зв'язків, виховання в них чесності і правомірної поведінки, організацію контролю за їхньою поведінкою, а за необхідності – застосування до них заходів адміністративного нагляду і контролю» [4, с.16].

На підставі вищевикладеного матеріалу можна зробити такі висновки: ресоціалізація – це складне і комплексне явище, яке потребує чіткого переліку заходів із виправлення й адаптації засудженого до життя в суспільстві на кожному з періодів (етапів) пенітенціарного циклу; ресоціалізація має починатися з моменту потрапляння особи до слідчого ізолятора, а не перед закінченням строку відбування покарання; держава повинна забезпечувати установи виконання покарання належною кількістю кваліфікованих кадрів, які проводитимуть роботу з ресоціалізації, що, у свою чергу, забезпечило б можливість індивідуального підходу.

С п и с о к л і т е р а т у р и

1. Кримінально-виконавчий кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс України від 11.07.2003 р. № 1129-IV-ВР. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
2. Ягунов Д. В. Державне управління державною пенітенціарною системою України: механізм ресоціалізації засуджених : автореф. дис. ... канд. наук держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Д. В. Ягунов. – Одеса, 2004. – 21 с.
3. Мельниченко О. А. Ресоціалізація в'язнів як складова державної пенітенціарної політики / О. А. Мельниченко, С. С. Дипко // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – № 2. – С. 68–76.
4. Неживець О. М. Забезпечення соціальної та трудової реабілітації осіб, звільнених з місць позбавлення волі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / О. М. Неживець. – Київ, 2005. – 22 с.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.